

Õiguskantsler

Peeter Järvelaid
linnaosa vanem
Põhja-Tallinna Linnaosa Valitsus
pohja@tallinnlv.ee

Teie nr
Meie 25.11.2020 nr 7-5/201639/2006525

Abivajaduse hindamine

Austatud Peeter Järvelaid

Õiguskantsleri poole pöördus [ ] oma täisealise tütre [ ] hooldamise asjus. Ta ei ole rahul, et Põhja-Tallinna Linnaosa Valitsus ei võimalda talle ja tema tütrele lisaabi seniks, kuni tema enda tervislik seisund paraneb.

Olukorra lähem selgitamine ei andnud kindlust, et [ ] abivajadust on hinnatud nõuetekohaselt. Linnaosavalitsus pole rohkem kui aasta jooksul abivajajaga kohtunud ega kohapeal tema elukorraldusega tutvunud. Seetõttu palun linnaosavalitsusel [ ] abivajadust uuesti vahetult hinnata. Samuti teen ettepaneku viia linnaosavalitsuse haldusaktide andmise praktika kooskõlla haldusmenetluse seaduse ja sotsiaalseadustiku üldosa seadusega, mh palun Teil hoolekandeabi andmise menetluses anda iga kord tähtajaks nõuetekohane haldusakt.

Palun Teilt 7. detsembriks 2020. a tagasisidet, kuidas olete ettepanekuid järginud.

Hoolekandeabi andmisel tuleb järgida peamiselt sotsiaalhoolekande seadust ning sotsiaalseadustiku üldosa seadust. Kuna tegemist on haldusmenetlusega, tuleb rakendada ka haldusmenetluse seaduses sätestatud osas, milles sotsiaalseadustiku üldosa seadus menetlust ei reguleeri.

[Sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 15 näeb ette, et linnal tuleb välja selgitada abi saamiseks pöördunud inimese abivajadus terviklikult. Ka [haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) §-s 6 sätestatud uurimis põhimõte rõhutab haldusorgani kohustust selgitada välja menetluses kõik olulise tähendusega asjaolud ja vajadusel koguda tõendeid omal algatusel. Selleks et kõik olulised asjaolud välja selgitada, tuleb muu hulgas menetlusosaline ära kuulata, s.t küsida tema arvamust ja võimalikke vastuväiteid (HMS § 40 lg 1). Lisaks sätestab [sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) (SÜS) § 4 kohustuse inimesega menetluses arvestada, mh võimaluste piires inimese isiklike soove arvesse võtta. Seda aga pole võimalik teha inimest ära kuulamata. Haldusmenetluses tuleb haldusorganil silmas pidada ka selgitamiskohustust (HMS § 36, SÜS § 7), mis tähendab, et menetlusosalisele peab muu hulgas selgitama tema õigusi ja kohustusi.

Pärast inimese abivajaduse väljaselgitamist peab kohalik omavalitsus tegema otsuse, kas inimesel on õigus mõnele kohaliku omavalitsuse pakutavale sotsiaalteenusele või mitte (SHS § 15 lg 1). See otsus tuleb üldjuhul vormistada kirjalikult, arvestades kõiki haldusaktile esitatud nõudeid (HMS §-d 55–57). Otsus tuleb teha hiljemalt kümne tööpäeva jooksul (SÜS § 25 lg 1).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Abivajaduse hindamine

Linnaosavalitsus hindas avaldaja tütre abivajadust vahetult viimati 2019. aasta septembris. Linnaosavalitsus selgitas, et püüdlustest hoolimata pole olnud võimalik hiljem abivajajaga kohtuda, sest ei ole õnnestunud temaga kontakti saada. Olete teadlik, et avaldaja tütre seisund on sellest ajast muutnud. Olemasolevale teabele tuginedes olete pakkunud avaldajale, et [ ] on võimalik saada üldhooldusteenust, mille kulude katmise on linnaosavalitsus valmis osaliselt enda kanda võtma.

Võttes arvesse SHS § 15 sätestatud, pidanuks linnaosavalitsus pärast avaldaja 5. oktoobril tehtud pöördumist hindama [ ] abivajadust uuesti terviklikult. Hindamise käigus pidanuks enne sobiva teenuse pakkumist ära kuulama nii avaldaja kui ka abivajaja, et saada ka abivajajalt endalt teavet tema olukorra, võimaluste ja soovide kohta, mis võivad oluliseks osutada ka näiteks sobiva üldhooldekodu valimisel. Abivajaja ära kuulamata jätmine riivab tema inimväärikust, kuna muudab inimese hoolekande objektiks. Kahtlemata on abivajaja eest igapäevaselt hoolitseva ema ärakuulamine oluline, kuivõrd annab hoolitseja vaatenurga. Samas tuleb silmas pidada, et kui hooldaja vahendab abivajaja soove, võib juhtuda, et rõhuasetused muutuvad või jäetakse tahtmatult jagamata olulist infot.

Mõistagi on keeruline inimest ära kuulata (kui mitte võimatu), kui pole võimalik abivajajaga ühendust saada (nt ei võimalda pereliige abivajajaga kohtuda). Selliste olukordade vältimiseks tuleb linnaosavalitsusel selgitada menetlusosalistele nende õigusi ja kohustusi konkreetses menetluses. Hoolekandeabi andmise menetluses peab inimene igakülselt kaasa aitama sellele, et omavalitsus saaks võimalikult kiiresti ja hästi teha otsuse abi andmise kohta (SÜS § 5 lg 2). Kui inimene takistab abivajaduse hindamist, pole võimalik vajalikku abi anda ning abivajaja olukord võib selle tõttu halveneda. Seda tulekski menetlust takistavale inimesele selgitada. Vajaduse korral tuleb seda teha kirjalikult. Samuti võib olla abiks, kui inimene ära kuulata ning välja selgitada, miks ta takistab menetlust – pole välistatud, et koostöö tegemist takistab hirm. Kui pingutustest hoolimata ei õnnestu koostööõhkkonda luua, tuleks kaaluda, kas abi võiks olla lepitajast (nt psühholoog, nõustaja, linna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti töötaja) või mõnest lähedasest, kes aitaks selgitada koostöö tegemise vajadust.

Kui kohalikul omavalitsusel ei õnnestu vaatamata pingutustele abivajajaga otsekontakti saada, kuid on tekkinud veendumus või kahtlus, et tema tervislik seisund võib olla ohtlik tema elule või tervisele, tuleks kohalikul omavalitsusel kaasata asja lahendamisse kiirabi. Samuti on võimalik [korrakaitseaduse](#) (KorS) alusel abi küsida politseilt, kes hindab olukorda ja võtab vajaduse korral abivajaja juurde pääsemiseks vajalikud meetmed. Korrakaitseadus lubab politseil seaduses sätestatud juhtudel ilma eluruumi valdaja nõusolekuta tema eluruumi siseneda (KorS § 50). Üks selline põhjus võib olla teadmine või kahtlus, et eluruumis on inimene, kelle tervis on ohus. Lisaks on politseil õigus vajadusel eluruum läbi vaadata (KorS § 51) ja rakendada muid seadusest tulenevaid asjakohaseid meetmeid. Igal juhul peab kohalik omavalitsus, kes teab, et eluruumis võib olla abivajaja, hoolitsema selle eest, et abivajaja ei jääks soovitud ja vajalikust abist ilma.

Haldusaktide andmine

Selgitasite, et avaldaja pöördus viimati Teie poole abi saamiseks 5. oktoobril. Samal päeval palus ta hooldusjuhil suurendada ka koduteenuse mahtu. Pakkusite seejärel tema tütrele võimalust saada üldhooldusteenust. Samas pole seni vormistatud kirjalikku haldusakti, milles oleksid

esitatud põhjused, miks on üldhooldusteenus avaldaja tütrele praegu sobivaim teenus ning kuidas hindab linnaosavalitsus tema soovi suurendada koduteenuse mahtu.

Kui inimene on soovinud kohalikult omavalitsuselt abi, sh taotlenud konkreetset sotsiaalteenust või selle mahu suurendamist, peab omavalitsus võtma hiljemalt kümne tööpäeva jooksul seisukoha, kas ta rahuldab inimese taotluse täielikult või osaliselt või keeldub seda tegemast. Kui omavalitsus näeb, et sätestatud tähtajast pole võimalik kinni pidada, peab ta menetlusosalistele viivitamata teada andma, mis on viivituse põhjus ja millal ta haldusakti annab (HMS § 41).

Haldusakti andmisest keeldumist (sh ka osalist) tuleb haldusaktis kindlasti põhjendada (HMS § 56 lg 1, SÜS § 26). Kuivõrd kohaliku omavalitsuse otsus sotsiaalteenuse osutamise kohta on kaalutusotsus, tuleb igat otsust põhjendada, sh ka siis, kui inimesele pakutakse mingit teenust (HMS § 56 lg 3). Põhjendus võimaldab inimesel paremini aru saada omavalitsuse otsusest ning see vaidlustada, kui ta ei ole otsusega nõus.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (avaldaja andmeteta): Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet